

25. Startstöd

Försättsblad

Åtgärden möter följande behov i behovsanalysen

Direkta effekter

- Underlätta generationsväxling
- Stärkt affärsmässighet på landsbygden

Indirekta effekter

- Goda konkurrensvillkor
- Konkurrenskraftigt jordbruk
- Affärsmässighet
- Utveckling genom nya företagare
- Attraktiv landsbygd

Största ändringarna jämfört med nuvarande utformning

- Villkoret om jordbruksrelaterad utbildning på 10 veckor tas bort.
- Villkoret om att sökande måste tillhöra kategori ”små företag” tas bort.
- Villkor om maxgräns för årsarbetstimmar tas bort.
- Det kommer nu att vara två enhetsbelopp, 150 000 kr och 300 000 kr.

Särskilda överväganden

Jordbruksverket förordar inte ett särskilt startstöd, utan förordar att enbart ha det förordningsstyrda stödet till unga jordbrukare då vi ser en risk för överlappning och överkompensation av vissa grupper. Generationsskifte och förnyring av lantbrukarkåren är mycket viktigt för fortsatt livsmedelsproduktion i Sverige men startstödet tycks inte ha avgörande betydelse för att locka unga till sektorn.

Länsstyrelsen tycker att utbildningskravet ska vara kvar. Jordbruksverket anser att förenkling och breddning av möjliga stödsökande är att föredra, men att det är viktigt att ha med sig att kompetensutveckling ändå kan vara av stor vikt för de som får startstöd. Genom att ha ett urvalskriterium som premierar utbildning kan risken med borttaget villkor minskas. Urvalskriterier för utbildning finns idag och bör finnas även i kommande period.

Administrativa kostnaderna och konsekvenserna för stödmottagare och myndigheter

Stödmottagarperspektiv

Genom att ta bort villkor om utbildning kan stödet bli mer inkluderande och komma fler stödsökande till del.

I nuvarande programperiod har man fått samma stödbelopp oavsett tjänstgöringsgrad. För kommande programperiod finns möjligheten för stödmottagaren att få utbetalt ett högre

stödbelopp jämfört med nuvarande programperiod.

Föreslagna förenklingar kan leda till en minskad administrativ börda för stödmottagaren eftersom färre underlag kommer att behöva redovisas i samband med att ansökan om stöd och ansökan om utbetalning skickas in. Det kan leda till minskad kontakt med myndigheten.

Myndighetsperspektiv

Överlag kommer de föreslagna förändringarna att leda till en minskad administrativ kostnad för stödet när det kommer till handläggning. Medans omfattningen av kontroller ej ser ut att påverkas.

IT-förvaltning förväntas inte påverkas märkbart av föreslagna förändringar av stödet medans det kommer krävas en liten mängd IT-utveckling till följd av förändringarna.

Läsanvisning

Åtgärdsbeskrivningarna är skrivna i det mallformat som EU-kommissionen har tagit fram. Mallen har inte uppdaterats sedan den presenterades hösten 2018.

Det finns vissa skillnader mellan vilka indikatorer som ska användas om man jämför förslag från EU-kommissionen med det från rådet. Vi har valt att använda oss av rådets förslag.

För att kunna presentera beräkningsmodeller för enhetsbelopp och mål har antaganden gjorts. Vi vill särskilt poängtera att eventuella ersättningsnivåer eller budgetar som används i beräkningarna endast är antaganden och inte ska ses som förslag.

Kalkyler liksom beräkningar av förenklade kostnadsalternativ som presenteras i åtgärdsbeskrivningarna är endast preliminära.

Vissa delar av texterna kommer senare att flyttas till förordningen eller föreskriften eftersom de är för detaljerade för den strategiska planen.

Åtgärdsbeskrivning för startstöd

Fond	Ejflu
Interventionstyp	Etablering av unga jordbrukare och jordbruksföretag
Territoriellt tillämpningsområde	Nationellt
Relaterade särskilda mål och där relevant sektoriella mål	7 Främja generationsskifte
Resultatindikatorer	R.30 Generationsskifte: Antal stödmottagare som etablerar sig med stöd från den gemensamma jordbrukspolitiken.
Outputindikatorer för prestationsavslut	O.22 Antal unga jordbrukare som får etableringsstöd inom ramen för Ejflu.
Berättigade stödmottagare	Personer som är högst 40 år vid ansökan om startstöd och för första gången etablerar en jordbruksverksamhet, eller skalar upp en marginell jordbruksverksamhet som den sedan tidigare etablerat, till att bli affärsmässig.

Beskrivning och syfte

Syftet med stödet är att göra det lättare för unga att starta eller ta över en jordbruksverksamhet. Landsbygdens utveckling och konkurrenskraft kan på så sätt stärkas. Stöd kan endast beviljas om villkoren för stöd uppfylls. Vem som beviljas stöd avgörs slutligen av de prioriteringar och urvalskriterier som anges i stödmyndighetens handlingsplan.

Stöd kan beviljas till personer som är högst 40 år och som för första gången etablerar en jordbruksverksamhet eller som skalar upp en marginell jordbruksverksamhet, som sökande tidigare etablerat, till att bli affärsmässig.

Sökanden ska ha tillräcklig utbildningsnivå. Grundkravet är minst gymnasiekompetens eller motsvarande för alla unga företagare. För rennäringsföretagare är ett ytterligare grundkrav att en mentor ska vara utsedd som har åtagit sig att vara mentor i minst tre år. Mentorn ska vara utsedd senast före beslut om stöd.

Den sökande ska kunna visa att den inte bedrivit affärsmässig jordbruksverksamhet tidigare. Sökanden ska genom sin affärsplan visa att företaget har möjligheter att bli långsiktigt lönsamt och bidra till ökad livsmedelsproduktion och öka jordbrukssektorns konkurrenskraft.

Tidpunkt för stödberättigande

Startstöd kan ges när den sökande blivit etablerad eller börjat bedriva verksamheten affärsmässigt.

Etablering inträffar när sökanden blir ägare eller delägare och får ansvar för företaget genom faktisk och långsiktig kontroll i fråga om beslut som rör administration, ersättningar och ekonomiska risker.

En helhetsbedömning görs med hjälp av följande:

- Sökande är registrerad som ägare till ett jordbruksföretag.
- Sökanden visar genom köpehandlingar eller arrendekontrakt att man avser bedriva jordbruksföretag.
- Affärsplanen är genomförd.

En marginell verksamhet som sökande tidigare etablerat blir affärsmässig när värdet av försäljningen av jordbruksprodukter uppgår till en viss summa som fastställs i förordning eller föreskrift.

Etableringstillfället eller affärsmässigheten styrks genom olika relevanta dokument som exempelvis; avtal, aktieinnehav, stadgar eller bokföring.

Ansökan om stöd ha kommit in senast 24 månader efter etableringsdatumet eller efter att verksamheten börjat bedrivas affärsmässigt.

Det kan vara flera unga företagare som etablerar en verksamhet eller skalar upp en marginell verksamhet som de tidigare etablerat till att bli affärsmässig. Alla kan få fullt startstöd förutsatt att var och en uppfyller villkoren för stöd. De ska i så fall samtliga ansvara för företaget och visa att de tillsammans har kontroll över det, vilket visas genom innehavet av aktier, andelar och röster.

För kopplingen mellan etableringsstöd och till stöd till unga jordbrukare se kapitel 5.

Bidrag till de särskilda målen

Locka och understödja unga jordbrukare och underlätta affärsutveckling i landsbygdsområden.

Stöd får lämnas för

Stödet ges i form av ett fast belopp till en ung jordbrukare.

Villkor för stödberättigande

- Sökanden är högst 40 år när ansökan kommer in.
- Sökanden etablerar en affärsmässig jordbruksverksamhet för första gången dvs. företag som producerar, föder upp eller odlar jordbruksprodukter, inbegripet skörd, mjölkning, djuruppfödning och djurhållning för animalieproduktion. I Jordbruksföretag inkludera således både trädgårds- och rennäringföretag.
- Sökanden ska ansvara för och ha faktisk kontroll över företaget.
- Sökanden har minst gymnasiekompetens när ansökan kommer in
- Sökande inom rennäringen är medlem i en sameby. Dessutom ska en mentor vara utsedd för en period om minst tre år.
- Verksamhetens produktionspotential inom jordbruk, trädgård eller rennäring ska enligt affärsplanen för den sökandes del motsvara minst 860 timmar per år beräknat enligt standardtimmar för verksamheten i fråga.

- Minst en tredjedel av företagets intäkter som man har angett i affärsplanen ska komma från jordbruks-, trädgårds- eller rennäringsverksamhet. Detta ska vara uppfyllt senast vid den andra och sista utbetalningen av startstödet.
- Sökanden ska lämna in en affärsplan.

Stödform och stödnivå

Stöd lämnas i form av en klumpsumma. Klumpsummans storlek är beroende av produktionspotentialen som anges i affärsplanen.

- En klumpsumma på 150 000 kronor där produktionspotentialen beräknas till motsvarande ett halvtidsarbete på minst 860 timmar
- En klumpsumma på 300 000 kronor där produktionspotentialen beräknas till motsvarande ett heltidsarbete på minst 1720 timmar

Klumpsumman betalas ut i två delutbetalningar. Första utbetalningen omfattar 2/3 av klumpsumman och sker i samband med beslut om stöd. Resterande belopp betalas ut i samband med slututbetalningen.

Metod för beräkning av belopp eller stödnivå

Klumpsummor tillämpas enligt artikel 77.1(c) i förslag till SPR. Klumpsummorna är beräknade utifrån en rättvis, skälig och kontrollerbar beräkningsmetod utifrån statistiska uppgifter eller annan objektiv information enligt artikel 77.2(a) i förslag till SPR.

Genom att Sverige väljer att utnyttja möjligheten att rikta 2 % av det s.k. gårdsstödet inom pelare I till unga jordbrukare görs bedömningen att den stödnivå på 300 000 kronor vid heltidsarbete och 150 000 kronor vid motsvarande halvtidsarbete som fastställs för startstödet i pelare II är tillräcklig för att startstödet ska kunna uppnås. Summan är i paritet med förra programperioden och motsvarar en låg årsinkomst. Ansökan om den andra utbetalningen ska ha kommit in senast 36 månader efter beslut om stöd.

Motivering till enhetsbelopp

Vi har utgått från dessa förutsättningar och antaganden vid beräkning av enhetsbelopp och indikatorer:

Beräkning av enhetsbelopp och indikatorer har gjorts utifrån data över beviljade stöd inom innevarande programperiod 2014–2020 (insatsområde 6.1/2b):

- förändrade enhetsbelopp.

I beräkningarna har vi inte beaktat följande

- fördelning av budget på respektive enhetsbelopp, det vill säga heltid respektive halvtid
- eventuell förändring av budgetfördelning mellan stödmyndigheter
- eventuella förändrade prioriteringar och urval av vilka som beviljas stöd.

Kommentarer till startstöd

Åtgärdsbeskrivningen för startstöd grundar sig på tidigare utredningar och på förslag till strategisk plan-förordning inför nya CAP.

Utbildningskrav

Motiveringen till att stryka eftergymnasial utbildning och yrkeserfarenhet från t.ex. egen gård är främst att öppna upp för fler kompetenser inom lantbruket. Vi har också ett uttalat mål om att förenkla programmet, vilket kan göras genom att ta bort regler som inte har stor effekt.

Vi fokuserar på den planerade verksamheten/företaget istället för formell utbildning. Har man inte lämplig kompetens ska det återspeglas i affärsplanen, vilket då leder till att man inte prioriteras för stöd.

EU-förordning

Medlemsstaterna får inkludera ytterligare objektiva och icke-diskriminerande krav när det gäller lämplig utbildning och färdigheter.

I rådets senaste överenskomna version av förordningsförslaget finns inte uttalade krav på utbildning i artikel 4e. Där står det att ”MS får inkludera...” Artikel 69 hänvisar tillbaka till artikel 4e och det framgår att MS får bevilja stöd till unga jordbrukare som uppfyller villkoren som MS föreskriver i sin strategiska plan.

I nuvarande period har Sverige haft omfattande och detaljerade krav på sökande gällande utbildning. Kraven har varit reglerade i förskrift SJVFS (2016:19).

Motivering

Kravet på 10 veckors utbildning som finns i dagens landsbygdsprogram har i vissa delar av landet inte fungerat bra. Denna typ av utbildning ges vanligtvis av naturbruksgymnasierna, men då kurserna hålls i så liten omfattning är de kostsamma att bedriva. Utbildningen har därför inte varit tillgänglig för alla sökande. Det är därför motiverat att ta bort kravet. Däremot är det angeläget att utreda hur kortare utbildningar inom primärproduktion för bland annat nyetablerade jordbrukare ska tillgängliggöras. Det är viktigt och förstärker effekten av våra stöd om kunskapsnivån inom sektorn höjs.

Om man har för avsikt att starta ett lantbruksföretag bedöms risken som liten att man inte har de grundläggande kunskaperna oavsett hur man har förvärvat dem. Svårighet med att kräva yrkeserfarenhet, från t.ex. egen gård, är hur detta ska kontrolleras och styrkas vid handläggning. Ett intyg från en närstående är svårbedömt och det är inte tydligt att man erhållit lön under tiden då man varit verksam på familjens gård. Att ta steget till att ta över en gård, alternativt starta ett nytt jordbruksföretag, kräver ett stort intresse och kunskap om den aktuella verksamheten. Därför bedöms risken som liten att man skulle starta upp företaget enbart för att startstödetets skull.

Förslaget till den strategiska planen är att kräva minst gymnasieutbildning med godkänt i kärnämnen. Sökanden kan mycket väl ha högre utbildningar och yrkeserfarenheter vilket är bra men det bör inte ställas som krav.

Viktiga egenskaper i ett lantbruksföretag är affärsidé, entreprenörskap, tekniskt och ekonomiskt kunnande och dessa bör återspegla sig i företagets affärsplan.

Vad som bör vara mer väsentligt än dokumenterad utbildning av viss typ vid prioriteringen av stödansökan är vilken verksamhet som sökanden avser att starta och hur företaget ska bli långsiktigt lönsamt och därmed bidra till en ökning av inhemsk livsmedelsproduktion och öka jordbrukssektorns konkurrenskraft.

Avvikande åsikter

Länsstyrelsen är inte positivt inställda till att ta bort utbildningskravet på 10 veckor. De vill helst se fortsatt krav på utbildning för att minska de kunskapsluckor som finns hos unga jordbrukare. Länsstyrelsen har lyft fram förslag om att använda medel in om stöd till kompetensutveckling till förberedande kurser på nationell nivå. Jordbruksverket undersöker den möjligheten vidare.

Mentor

Krav på att den sökande inom rennäringen ska ha en mentor inom rennäringen ska fortsättningsvis finnas. Sametinget anser att systemet fungerar bra. Jordbruksverket undersöker dock möjligheterna att ställa krav på att mentorn ska ha relevant erfarenhet från rennäringen och att dessa krav tas med till förordnings- och föreskriftsarbete. Vi har strukit ett ord i villkoret om att den sökande ska vara aktiv i en sameby. Det viktiga är att den sökande är en aktiv företagare.

Risk och möjlighet

Att lätta på utbildningskraven är en förenkling. Genom att vi tar bort det eftergymnasiala utbildningskravet diskriminerar vi inte de som är utan högre utbildning. Vi flyttar därmed fokus till affärsplanen och kan prioritera företag som är innovativa och har bäst förutsättningar för att bli livskraftiga.

Etableringstidpunkt

Vi föreslår att ge möjlighet för företag som drivits på i marginell nivå att söka startstöd. Det innebär att vi behöver ett alternativt mått på etableringstidpunkt.

Huvudregel

Nuvarande regelverk utgår från när den sökande är registrerad som ägare till ett jordbruksföretag. Det innebär att registreringsdatumet och valet av en jordbruksrelaterad SNI-kod i samband med registrering för en näringsverksamhet blir avgörande för

etableringstidpunkten. Att fastställa etableringstidpunkten på detta sätt fungerar bra då en verksamhet som uppfyller kraven för startstöd startas i samband med registreringen.

Regel vid successiv etablering

Verksamhet kan bedrivas i liten skala och betraktas som hobby fram till dess att företagaren väljer att skala upp verksamheten och därmed komma ifråga för startstödet. Det saknas stöd i till exempel skattelagstiftning för att enkelt kunna definiera hobbyverksamhet. Därför behövs ett alternativt sätt att beräkna om verksamheten varit av hobbykaraktär och därmed fastställa etableringstidpunkten. Enligt alternativregeln för att beräkna etableringstidpunkten inträffar denna då företaget uppnått en viss nivå avseende verksamhetens omfattning. Enligt arbetsgruppen är det ändamålsenligt och rimligt enkelt att kontrollera etableringstidpunkten för hobbyverksamhet utifrån en viss omsättning.

Definition av omsättning

Om den sökandes intäkter från försäljning av jordbruksprodukter från verksamheten understiger 100 000 kr under ett räkenskapsår bör verksamheten bedömas som marginell. Stöd, arrendeintäkter och tjänsteförsäljning ingår inte i försäljning av jordbruksprodukter. Om intäkterna överstiger 100 000 kr under ett räkenskapsår inträffar etableringstidpunkten vid det transaktionsdatum då de ackumulerade bokförda intäkterna för räkenskapsåret överstiger 100 000 kr.

Andra villkor som har begränsad effekt i nuvarande program

I nuvarande period har det funnits två ytterligare villkor som arbetsgruppen bedömer kunna tas bort.

- Det har funnits en maxgräns för antalet arbetade timmar som i princip aldrig påverkar utfallet, men ändå måste bedömas i varje fall. Det finns inget krav på detta tröskelvärde i förordningen.
- Företaget ska tillhöra kategorin små företag. Motiveringen att stryka är att vi inte har krav i förordningen idag samtidigt som vi anser sannolikheten att företag med över 250 anställda ska söka är låg.
- I dag finns det krav på att den som söker stödet ska vara ansvarig för företaget och därmed äga mer än 50% av andelarna i företaget. Vi föreslår att stryka kravet på att äga mer än 50%. Eftersom att vi delar definitionen ”Head of holdning” med stöd till unga jordbrukare i pelare I ser vi detta som en harmonisering. Bedömning av om den sökanden är ansvarig för företaget kan göras på andra sätt i rutiner.

Borttagna villkor

Baserat på texten ovan föreslår vi att stryka följande villkor:

- Jordbruksrelaterad utbildning på 10 veckor
- Företagets verksamhet inom jordbruk, trädgård eller rennäring ska enligt affärsplanen för den sökandes del uppgå till max 17 200 timmar vid ansökan om stöd, beräknat enligt standardtimmar för verksamheten i fråga.
- Företaget ska tillhöra kategorin små företag.
- Krav på att den som är ansvarig för företaget ska äga mer än 50% av andelarna i företaget.

Bakgrund till målberäkning för startstöd

Indikatorer

- R.30 Generationsskifte: Antal stödmottagare som etablerar sig med stöd från den gemensamma jordbrukspolitiken

Detta är en gemensam indikator för stöd till unga och dubbelräkning måste beaktas.

- O.22 Antal unga jordbrukare som får etableringsstöd inom ramen för Ejflu

Klumpsumman används för att beräkna enhetsbelopp.

Beräkningsunderlag

Målberäkningen för startstöd utgår från utfallet i nuvarande programperiod. Datauttaget från BLIS avser fram till 2020-06-16. Det är 543 personer som har beviljats startstöd.

Nya förutsättningar

I nuvarande programperiod har man fått samma stödbelopp oavsett tjänstgöringsgrad (delutbetalning 150 000 kr + slututbetalning 100 000 kr = 250 000 kr). I nästa programperiod är förslaget att heltid (minst 1720 h) ska ge 300 000 kr och halvtid (minst 860 h) ska ge 150 000 kr. Under 860 h är man inte berättigad till stöd.

Antaganden

I nästa programperiod kommer det vara två enhetsbelopp, 300 000 kr och 150 000 kr. Möjligheten att få startstöd vid successiv etablering bedöms inte påverka fördelningen av heltid respektive halvtid. Vi antar att fördelningen kommer att bli som i nuvarande programperiod vilket är: 75 % heltid och 25 % halvtid. Det är dock en viss osäkerhet kring detta med andelen av heltid och halvtid. En del tror att två stödbelopp (hel- och halvtid) kan bidra till ett högre incitament att bedriva heltidsföretag, medan andra tror att andelen deltidsföretag kan öka över tid. Jordbruken blir allt större och det kommer att vara svårt för

unga att initialt köpa sig till ett heltidsföretag. Det är mera troligt att unga företagare börjar bygga upp sitt kapital via deltidföretag och låter det växa. Det är därför svårt att förutspå hur andelarna för hel- respektive halvtid kommer att bli i nästa programperiod.

Beräkning av indikatorer

- Output O.22 för heltid = $1\,000\,000 / 300\,000 = 3,3$ unga jordbrukare per miljon i budget
- Output O.22 för halvtid = $1\,000\,000 / 150\,000 = 6,7$ unga jordbrukare per miljon i budget
- Resultat R.30 för heltid = $1\,000\,000/300\,000 = 3,3$ antal stödmottagare per miljon kr i budget
- Resultat R.30 för halvtid = $1\,000\,000/150\,000 = 6,7$ antal stödmottagare per miljon kr i budget